

**Plán primární prevence
rizikového chování dětí a mládeže
v Libereckém kraji**

2019–2021

Obsah

Obsah	2
ÚVOD	3
1. VÝCHODISKA PLÁNU PRIMÁRNÍ PREVENCE	4
2. CHARAKTERISTIKA KRAJE A JEHO DEMOGRAFICKÝ VÝVOJ	5
3. SÍŤ ŠKOL A ŠKOLSKÝCH ZAŘÍZENÍ A DALŠÍCH SLUŽEB KRAJE	6
3.1 Školy a školská zařízení	6
3.3 Školní poradenská pracoviště	8
3.4 Školská zařízení pro zájmové vzdělávání	8
3.5 Poskytovatelé služeb v oblasti primární prevence a zdravého životního stylu	9
4. KOORDINACE PRIMÁRNÍ PREVENCE	11
4.1 Vertikální koordinace	11
4.2 Horizontální koordinace	12
5. VYMEZENÍ POJMŮ PRIMÁRNÍ PREVENCE RIZIKOVÉHO CHOVÁNÍ	12
6. AKTIVITY KRAJE V OBLASTI PRIMÁRNÍ PREVENCE	13
7. FINANCOVÁNÍ PRIMÁRNÍ PREVENCE V LIBERECKÉM KRAJI	14
7.1 Financování z rozpočtu Libereckého kraje	14
7.2 Financování ze státního rozpočtu	16
8. SWOT ANALÝZA AKTUÁLNÍ SITUACE PRIMÁRNÍ PREVENCE V LIBERECKÉM KRAJI	17
9. PRIORITY KRAJE V OBLASTI PRIMÁRNÍ PREVENCE NA OBDOBÍ 2019–2021	19
9.1 Vymezení dlouhodobých strategických cílů	19
9.2 Vymezení krátkodobých cílů	19
ZÁVĚR	21
Seznam zkratk	22
Seznam zkratk nestátních neziskových organizací	22

ÚVOD

Základním principem primární prevence rizikového chování dětí a mládeže je výchovně vzdělávací proces, který je zaměřen na předcházení a minimalizování rizikových projevů chování. Výchovně vzdělávací proces rovněž vede ke zdravému životnímu stylu, rozvoji pozitivního sociálního chování a rozvoji psychosociálních dovedností a zvládnání zátěžových situací osobnosti. V oblasti primární prevence Liberecký kraj podporuje aktivity dětí a mládeže, které upevňují jejich sociální dovednosti a osobnostní předpoklady vedoucí k odolnosti před rizikovým chováním.

Zásadním konkrétním dokumentem v prevenci rizikového chování ve školách a školských zařízeních je preventivní program, který patří mezi základní systémové prvky v realizaci preventivních aktivit ve školách a školských zařízeních. Preventivní program je zaměřený zejména na výchovu a vzdělávání dětí, žáků a mládeže ke zdravému životnímu stylu, na jejich osobnostní a emočně sociální rozvoj a komunikační dovednosti.

Plán primární prevence rizikového chování dětí a mládeže v Libereckém kraji na období 2019–2021 byl zpracován Odborem školství Krajského úřadu Libereckého kraje. V rámci Libereckého kraje funguje vzájemná provázanost mezi krajským školským koordinátorem prevence, protidrogovou koordinátorkou a manažerkou prevence kriminality. Krajský školský koordinátor prevence je členem Protidrogové komise Rady Libereckého kraje a Pracovní skupiny prevence kriminality, čímž dochází k vzájemné informovanosti a k zamezení překrývání jednotlivých preventivních aktivit.

1. VÝCHODISKA PLÁNU PRIMÁRNÍ PREVENCE

Plán primární prevence rizikového chování dětí a mládeže v Libereckém kraji na období 2019–2021 vychází z Metodického doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních (MŠMT, 2010)¹, z níže uvedených koncepčních materiálů, výsledků analýzy potřeb terénu, ze záměrů kraje, z vlastních potřeb škol a školských zařízení v kraji a v neposlední řadě ze závěrů pravidelných jednání s oblastními metodiky prevence z Pedagogicko-psychologických poraden Libereckého kraje.

Seznam strategických dokumentů

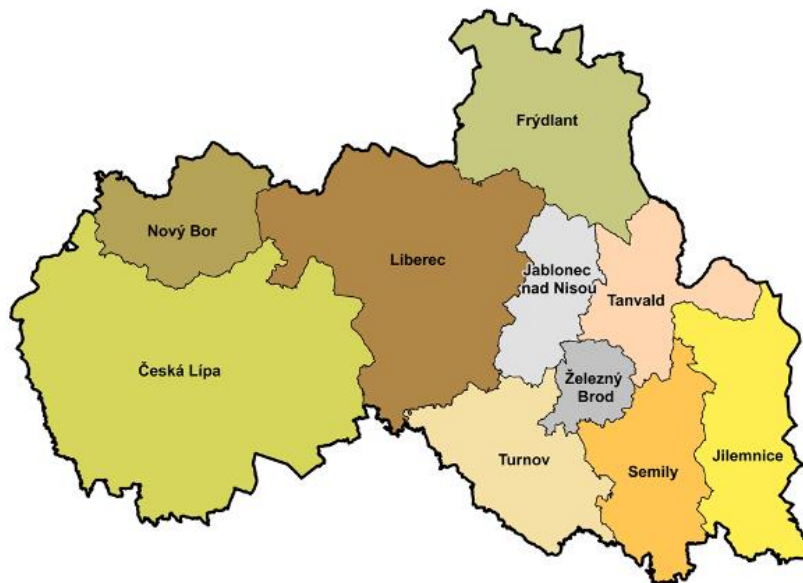
1. Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2019–2027
<http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/strategie-a-koncepce-ap-msmt?highlightWords=n%C3%A1rodn%C3%AD+strategie+prim%C3%A1rn%C3%AD>
2. Národní strategie prevence a snižování škod spojených se závislostním chováním 2019–2027
https://www.vlada.cz/cz/ppov/protidrogova-politika/strategie-a-plany/narodni-strategie-prevence-a-snizovani-skod-spojnych-se-zavislostnim-chovanim-2019_2027-173695/
3. Strategie prevence kriminality Ministerstva vnitra v České republice na léta 2016–2020
<https://cse.google.com/cse?cx=015489265366623571386%3Aizzrwg3bmqm&q=3.%09Strategie+prevence+kriminality+&ok.x=13&ok.y=3>
4. Plán protidrogové politiky Libereckého kraje na období 2019–2022
<https://odbor-socialni.kraj-lbc.cz/getFile/id:924799/lastUpdateDate:2019-08-28%2010%3A44%3A41>
5. Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy v Libereckém kraji za školní rok 2017/2018
<http://www.edulk.cz/LinkClick.aspx?fileticket=2w5TtbNi02U%3d&tabid=160&mid=756>
6. Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy v Libereckém kraji 2016–2020
<http://www.edulk.cz/LinkClick.aspx?fileticket=Jg6Qb1BiiiQ%3d&tabid=160&mid=756>
7. Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky na období 2015–2020
<http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/dlouhodoby-zamer-vzdelavani-a-rozvoje-vzdelavaci-soustavy-3?highlightWords=dlouhodob%C3%BD+z%C3%A1m%C4%9Br>

¹ Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních (Dokument MŠMT č.j.: 21291/2010-28) <http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicke-dokumenty-doporuceni-a-pokyny?highlightWords=21291%2F2010>

2. CHARAKTERISTIKA KRAJE A JEHO DEMOGRAFICKÝ VÝVOJ

Liberecký kraj je tvořen okresy Česká Lípa, Jablonec nad Nisou, Liberec, Semily a od 1. 1. 2003 se na jeho území nachází 10 správních obvodů obcí s rozšířenou působností (obce III. stupně) a v rámci nich 21 územních obvodů pověřených obcí (obce II. stupně).

Obrázek č. 1 Územní uspořádání Libereckého kraje

Liberecký kraj se rozprostírá na severu České republiky. Území zahrnuje sever České kotliny, Jizerské hory, západní Krkonoše s Krkonošským podhůřím a východní část Lužických hor. Svým severním okrajem tvoří v délce 22,7 km státní hranici se Spolkovou republikou Německo, na kterou navazuje 133,5 km dlouhá hranice s Polskem. Východní část kraje sousedí s Královéhradeckým krajem, na jihu přiléhá ke Středočeskému kraji a na západě ke kraji Ústeckému. Liberecký kraj má rozlohu 3 163 km². Ke konci roku 2018 měl Liberecký kraj celkem 442 356 obyvatel (4,2 % z České republiky) a podle tohoto ukazatele je tak druhý nejmenší. Průměrná hustota 139,5 obyvatel na km² převyšuje republikový průměr (134,5 obyvatel na km²). Nejvyšší koncentrace obyvatel je v okresech Jablonec nad Nisou (224,7 obyvatel na km²) a Liberec (175,8 obyvatel na km²). K 31. 12. 2018 bylo na území kraje 215 obcí (z toho 39 měst a 4 městyse) a průměrná rozloha obce činila 14,7 km². Podíl městského obyvatelstva činil 77,2 %. Méně urbanizován je pouze okres Semily, kde ve městech bydlelo pouze 56,7 % obyvatel. Se 104 445 obyvateli je hlavním centrem kraje město Liberec. Druhým největším městem je Jablonec nad Nisou se 45 802 obyvateli. Populační vývoj Libereckého kraje se výrazně neodchyluje od vývoje v ostatních krajích České republiky. Obyvatelstvo má proti republikovému průměru nepatrně mladší věkovou strukturu. Podíl nezaměstnaných na obyvatelstvu (tj. podíl počtu dosažitelných uchazečů o zaměstnání ve věku 15–64 na celkovém počtu obyvatel ve věku 15–64 let) k 31. 12. 2018 činil 3,18 % a byl tak o 0,11 procentní bod vyšší než v úhrnu za Českou republiku. V pořadí krajů dle podílu nezaměstnaných se náš kraj zařadil na desáté místo. Školství reprezentuje síť mateřských, základních a středních škol. Součástí sítě jsou také školská zařízení. Pro Liberecký kraj je typické početně silné zastoupení středních uměleckých škol. Jedná se především o střední uměleckoprůmyslové školy sklářské a bižuterní. Vysoké školství je zastoupeno Technickou univerzitou v Liberci.

Zdroj: ČSÚ, zpracoval Odbor školství Libereckého kraje

3. SÍŤ ŠKOL A ŠKOLSKÝCH ZAŘÍZENÍ A DALŠÍCH SLUŽEB KRAJE

3.1 Školy a školská zařízení

V minulém školním roce 2018/2019 působilo v Libereckém kraji 235 mateřských škol, počet zařízení předškolní péče tak proti předchozímu roku o jedno zařízení poklesl. Nejčastějším zřizovatelem mateřských škol jsou v Libereckém kraji obce (215 školek, tj. 91,5 % z celkového počtu), patnáct zařízení bylo soukromých, čtyři školky založil Liberecký kraj a jednu církevní organizace. Počet základních škol byl ve školním roce 2018/2019 o jedno zařízení nižší než tomu bylo v roce předcházejícím a v kraji tak základní vzdělání zajišťovalo 201 zařízení. Zřizovatelem 183 základních škol byla obec, Liberecký kraj zřizuje osm škol. Zřizovatelem tří zařízení bylo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy a dvě školy založila církevní organizace. V Libereckém kraji je také pět soukromých základních škol. Středoškolské vzdělání v uplynulém školním roce v Libereckém kraji poskytovalo celkem čtyřicet osm škol, tedy o jednu školu méně než v roce předchozím. Počet vyšších odborných škol se v Libereckém kraji posledních osm let nezměnil a tuto formu vzdělání tak ve školním roce 2018/2019 nabízelo šest zařízení. Z pohledu ostatních školských zařízení v Libereckém kraji ve školním roce 2018/2019 působilo dvacet základních uměleckých škol s jednadvaceti pobočkami. Rodiče mohli své děti umístit do 194 družin. Liberecký kraj je zřizovatelem čtyř pedagogicko-psychologických poraden, pěti speciálně pedagogických center, sedmi dětských domovů, osmi mateřských škol, deseti základních škol, třiceti sedmi SŠ a šesti VOŠ.

Zdroj: ČSÚ, zpracoval Odbor školství Libereckého kraje

Počet mateřských škol a dětí v nich, počet základních škol a žáků v nich, počet středních škol a žáků v nich zobrazují tři níže uvedené tabulky. Údaje zobrazené v níže uvedených tabulkách se statisticky vztahují ke školnímu roku 2019/2020.

Tabulka č. 1 Mateřské školy v Libereckém kraji – školy, třídy a děti ve šk. roce 2019/2020 podle zřizovatele

ŠKOLNÍ ROK 2019/2020	ŠKOLY	BĚŽNÉ TŘÍDY	DĚTI V BĚŽNÝCH TŘÍDÁCH	SPECIÁLNÍ TŘÍDY	DĚTI VE SPECIÁLNÍCH TŘÍDÁCH
OBEC	215	627	14170	28	304
LK	8	2	45	7	59
SOUKROMÝ	15	31	604	0	0
CÍRKEV	1	2	46	0	0
CELKEM	239	662	14865	35	363

Tabulka č. 2 Základní školy – školy, třídy a žáci ve šk. roce 2019/2020 podle zřizovatele

ŠKOLNÍ ROK 2019/2020	ŠKOLY	BĚŽNÉ TŘÍDY	ŽÁCI V BĚŽNÝCH TŘÍDÁCH	SPECIÁLNÍ TŘÍDY	ŽÁCI VE SPECIÁLNÍCH TŘÍDÁCH
OBEC	184	1869	39022	108	956
LK	10	0	0	89	735
SOUKROMÝ	5	27	507	1	7
CÍRKEV	2	19	347	0	0
MŠMT	3	–	–	–	–
CELKEM	204	1915	39876	198	1698

Tabulka č. 3 Střední školy – školy, třídy a žáci ve šk. roce 2019/2020 v denní formě vzdělávání podle zřizovatele

ŠKOLNÍ ROK 2019/2020	ŠKOLY	TŘÍDY	ŽÁCI
OBEC	3	6	131
LK	37	588	13766
SOUKROMÝ	9	64	1513
CELKEM	49	658	15410

3.2 Školská poradenská zařízení (dále jen „ŠPZ“)

Poradenské služby ve školách a ŠPZ jsou poskytovány dětem, žákům a studentům, jejich zákonným zástupcům, školám a školským zařízením. ŠPZ Libereckého kraje (pedagogicko-psychologické poradny a speciálně pedagogická centra) poskytují odborné speciálně pedagogické a pedagogicko-psychologické služby, preventivně výchovnou péči a napomáhají při volbě vhodného vzdělávání dětí, žáků a studentů v přípravě na budoucí povolání. Zajišťují informační, diagnostickou, poradenskou a metodickou činnost.

Pedagogicko-psychologické poradny (dále jen „PPP“)

Liberecký kraj je zřizovatelem čtyř PPP. Tato ŠPZ participují na vzdělávacím procesu aktivní, odbornou činností v těch případech, kdy je vzdělávací proces nějakým způsobem znesnadněn. Hlavní součástí aktivit PPP je přímá práce s dětmi a žáky škol a školských zařízení ve věku od tří let do ukončení středního, resp. vyššího odborného vzdělání, a s jejich rodiči, a to zejména formou individuální péče, ale i formou skupinové práce. Na základě doporučení PPP je volena nebo upravována vzdělávací cesta žáků. Při vedení dětí a žáků PPP aktivně ovlivňují proces přijímání a upevňování poznatků, postojů a hodnotové orientace (volba vhodného učebního stylu, rodinná terapie atd.). PPP rovněž napomáhají při rozvoji pedagogicko-psychologických kompetencí učitelů. Pedagogickými pracovníky v PPP jsou psychologové a speciální pedagogové, kromě nich se na odborných činnostech podílejí také sociální pracovníci. Činnost PPP se realizuje zejména ambulantně a návštěvami pracovníků ve školách a školských zařízeních. Poskytují kariérové poradenství, aktivně se podílí na činnostech v systému primární prevence rizikového chování u dětí a mládeže. Součástí tohoto systému jsou krajský školský koordinátor primární prevence, čtyři oblastní (dříve okresní) metodici prevence v PPP s úvazkem ve výši 0,5 úvazku v každé poradně. Dalšími důležitými osobami v systému primární prevence rizikového chování jsou školní metodici prevence, výchovní poradci, speciální pedagogové a psychologové v jednotlivých školách.

V Libereckém kraji působí čtyři PPP, v každém okrese jedna:

- Pedagogicko-psychologická poradna, Liberec 2, Truhlářská 3, příspěvková organizace.
- Pedagogicko-psychologická poradna, Jablonec nad Nisou, příspěvková organizace.
- Pedagogicko-psychologická poradna a speciálně pedagogické centrum, Semily, příspěvková organizace.
- Pedagogicko-psychologická poradna, Česká Lípa, Havlíčkova 443, příspěvková organizace.

Speciálně pedagogická centra (dále jen „SPC“)

Speciální pedagog, psycholog a sociální pracovník tvoří základní odborný tým speciálně pedagogického centra. Dle druhu a stupně zdravotního postižení klientů jednotlivých SPC může být tým doplněn dalšími odbornými pracovníky. Obsahem činnosti tohoto týmu je zabezpečovat speciálně pedagogickou, psychologickou a další potřebnou podpůrnou péči klientům se zdravotním postižením a poskytovat jim odbornou pomoc v procesu pedagogické a sociální integrace ve spolupráci s rodinou, školami, školskými a dalšími zařízeními a odborníky. Činnost je zaměřena zejména na podporu klientů v předškolním věku v péči rodičů (zákonných zástupců), na podporu klientů integrovaných do škol a školských zařízení, na podporu klientů s těžkým a kombinovaným zdravotním postižením, kteří nemohou docházet do školy, zpravidla ve věku od tří do devatenácti let. Ve školním roce 2018/2019 vykonávalo na území Libereckého kraje činnost pět SPC, jejichž zřizovatelem je Liberecký kraj. SPC jsou součástí základních škol:

- SPC při Základní škole a mateřské škole logopedické, Liberec, příspěvková organizace – pro sluchově postižené a děti s narušenou komunikační schopností (vady řeči).
- SPC při Základní škole a Mateřské škole pro tělesně postižené, Liberec, Lužická 920/7, příspěvková organizace – pro tělesně postižené a pro děti s poruchami autistického spektra.
- SPC při Základní škole a Mateřské škole při nemocnici, Liberec 5, Tyršova 1, příspěvková organizace – pro zrakově postižené.
- SPC při Základní škole, Jablonec nad Nisou, Liberecká 1734/31, příspěvková organizace – pro mentálně postižené nebo souběžné postižení více vadami.
- SPC při Pedagogicko-psychologické poradně Semily, příspěvková organizace – pro děti s poruchami autistického spektra a s mentálním postižením.

3.3 Školní poradenská pracoviště (dále jen „ŠPP“)

V základních, středních a vyšších odborných školách jsou poradenské služby poskytovány ŠPP. Cílem poskytování poradenských služeb je zkvalitnění sociálního klimatu ve školách, integrace vzdělávací, informační a poradenské složky kariérového poradenství a posílení primárně preventivních činností. Od 1. 9. 2016 má každá škola založené funkční ŠPP. Součástí ŠPP je školní metodik prevence, výchovný poradce, případně školní speciální pedagog či školní psycholog. Pracovní náplň ŠPP je upravena ve vyhlášce MŠMT č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů.

3.4 Školská zařízení pro zájmové vzdělávání

Zájmové vzdělávání se uskutečňuje převážně ve střediscích volného času, ve školních družinách a školních klubech. Tato školská zařízení poskytují účastníkům zájmového vzdělávání naplnění volného času zájmovými činnostmi se zaměřením na různé oblasti, jako jsou aktivity sportovní, vzdělávací a další. Zájmové vzdělávání, které probíhá pravidelně nebo příležitostně, poskytuje vedle výchovné, vzdělávací a zájmové činnosti také osvětovou činnost v oblasti primární prevence rizikového chování dětí a mládeže, táborem činnost, otevřenou nabídku spontánních činností i individuální práci s nadanými dětmi. Účastníky zájmového vzdělávání jsou nejen děti, žáci a studenti, ale i dospělí (pedagogičtí pracovníci, zákonní zástupci nezletilých účastníků i další osoby).

3.5 Poskytovatelé služeb v oblasti primární prevence a zdravého životního stylu

Nestátní neziskové organizace (dále jen „NNO“)

NNO zaujímají nezastupitelné místo v systému primární prevence na školách a ve školských zařízeních Libereckého kraje. Programy, které realizují na všech druhích škol, jsou všemi chápány jako možnost, která vede k předcházení nebo ke zmírnění dopadů společensky negativních jevů na děti a mládež. Nabízené programy reagují na vývoj potřeb v souvislosti s výskytem různých projevů nežádoucího chování v prostředí jednotlivých škol. Nejčastěji se jedná o problémy v komunikaci v kolektivu, šikanu, kyberšikanu, experimentování či užívání návykových látek, rasismus, konflikty v třídním kolektivu aj.

Hlavní úkoly NNO poskytující programy primární prevence:

- Vytvářet komplexní, dlouhodobé a účinné programy primární prevence pro školy a školská zařízení, programy zaměřené na všechny formy rizikového chování.
- Zajistit primární prevenci pro tyto cílové skupiny: žáci ZŠ a SŠ, studenti, rodiče a pedagogové.
- Poskytovat kvalitní a vyvážené informace o účincích drog a životě ovlivněném drogovým stereotypem.
- Zabezpečit právní povědomí o rizicích spjatých s přechováváním drog či jejich distribucí, zajistit pedagogům a rodičům kvalitní informace o možnostech prevence vzniku drogového problému.
- Analyzovat vztahy ve skupině dětí a přispívat k toleranci a rovným vztahům uvnitř kolektivu.
- Posilovat pozitivní mezilidské vztahy, vzájemnou toleranci.
- Poskytovat poradenství školám a školským zařízením ohledně rizikového chování dětí a mládeže.
- Předávat kvalitní pravdivé informace, seznamovat se základní legislativou v oblasti primární prevence rizikového chování u dětí a mládeže.

Certifikace odborné způsobilosti poskytovatelů programů primární prevence rizikového chování zajišťuje posouzení a formální uznání, že poskytovatel a jím realizovaný program odpovídá stanoveným kritériím kvality a komplexnosti. Na stránkách Národního ústavu pro vzdělávání na adrese <http://www.nuv.cz/t/pracoviste-pro-certifikace/poskytovatele> je umístěn seznam certifikovaných poskytovatelů programů školské primární prevence rizikového chování. Certifikační proces si klade za cíl především hospodárné financování služeb z veřejných prostředků, zajištění a zvyšování kvality programů školské primární prevence rizikového chování, zefektivnění sítě poskytovatelů těchto programů, začlenění programů školské primární prevence rizikového chování do širšího systému preventivního působení. Cílem je také, aby se certifikace stala nástrojem na zajištění standardní kvality poskytovaných programů prevence ve školách. Na stránkách Národního ústavu pro vzdělávání (záložka Pracoviště pro certifikace) jsou pravidelně aktualizovány informace týkající se certifikací. Jednotlivé organizace s certifikacemi jsou uvedeny v tabulkách č. 4 a č. 5.

Tabulka č. 4 Seznam certifikovaných poskytovatelů programů primární prevence se sídlem v Libereckém kraji ve školním roce 2018/2019

Název organizace	Adresa	Kontakt
ADVAITA z.ú. všeobecná PP indikovaná PP	Rumunská 14/6, 460 01 Liberec IV - Perštýn	https://advaitaliberec.cz/
MAJÁK o.p.s.	Konopná 776/8, Liberec XIV – Ruprechtice, 460 14	WWW.MAJAKOPS.CZ

Zdroj: NÚV, zpracoval Odbor školství Libereckého kraje

Tabulka č. 5 Seznam certifikovaných poskytovatelů programů primární prevence s působností programů v Libereckém kraji ve školním roce 2018/2019

Název organizace	Adresa	Kontakt
Agentura Wenku s.r.o. všeobecná PP	Na Hanspaulce 799/37, 160 00 Praha 6 - Dejvice	www.wenku.cz
DO SVĚTA všeobecná PP	Heydukova 349, 386 01 Strakonice	WWW.DOSVETA.ORG
JULES A JIM o.s. všeobecná PP selektivní PP	Krkonošská 1534/6, 120 00 Praha 2	WWW.JULESAJIM.CZ
PROJEKT ODYSSEA všeobecná PP selektivní PP	Novoškolská 696/2, 190 03 Praha 9	WWW.ODYSSEA.CZ
SPOLEČNĚ K BEZPEČÍ všeobecná PP selektivní PP	Staré Sedlo 92, 398 07 Orlík nad Vltavou	WWW.SPOLECNEKBEZPECI.CZ
CENTRUM PREVENCE RIZIKOVÉ VIRTUÁLNÍ KOMUNIKACE UPOL všeobecná PP	Křížkovského 8, 771 47 Olomouc	WWW.E-BEZPECI.CZ

Zdroj: NÚV, zpracoval Odbor školství Libereckého kraje

Policie ČR

Aktivity Policie České republiky v oblasti primární prevence jsou zaměřeny zejména na cílové skupiny dětí mateřských škol a žáků základních a středních škol. Jejich činnost spočívá ve formě přednášek pro výše uvedené cílové skupiny. Jde o témata právního povědomí, šikany, internetové kriminality, kyberšikany, drogové problematiky a dopravní výchovy.

Státní zdravotní ústav ČR

Státní zdravotní ústav nabízí pro pedagogy působící v mateřských, základních a středních školách ČR akreditované vzdělávací programy. Nabídka programů je zveřejněná na adrese <http://www.szu.cz/tema/podpora-zdravi/nabidka-pro-skoly>.

4. KOORDINACE PRIMÁRNÍ PREVENCE

4.1 Vertikální koordinace

Pro komplexní zajištění úkolů v oblasti primární prevence je potřeba vytvořit provázaný systém vztahů. Jedná se o odborníky z MŠMT, dále o koordinátory a metodiky prevence na úrovni krajů (krajského školského koordinátora prevence), oblastní (dříve okresní) metodiky prevence (pracovníky pedagogicko-psychologických poraden) a o školní metodiky prevence (pedagogy ve školách a školských zařízeních).

Spolupráce na této úrovni je převážně metodická, poradní a legislativně právní. Zároveň tyto subjekty spolupracují na efektivním rozdělení a využití účelových finančních zdrojů na primární prevenci z rozpočtu České republiky.

Krajský školský koordinátor primární prevence

Za účelem koordinace činností realizovaných v rámci krajské strategie prevence rizikového chování spolupracuje krajský školský koordinátor prevence především s krajskou protidrogovou koordinátorkou, manažerkou prevence kriminality v kraji a koordinátorem pro romské záležitosti, případně s dalšími koordinátory. Na úrovni obcí metodicky podporuje ředitele škol a školských zařízení, školní metodiky prevence a oblastní metodiky prevence. Úzce spolupracuje s odbornými pracovníky pro oblast primární prevence MŠMT i NÚV. Vymezení činnosti krajských školských koordinátorů prevence je obsaženo v Metodickém doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních (MŠMT, 2010).

Oblastní metodik prevence

Úkolem oblastního metodika primární prevence je úzce spolupracovat se školními metodiky v regionu, koordinovat jejich činnost, informovat je o možnostech vzdělávání, o odborné literatuře, aktualizovat kontakty na dostupná krizová, poradenská a preventivní zařízení, zprostředkovávat spolupráci s dalšími zúčastněnými státními i nestátními institucemi, organizovat pravidelná setkávání a přednášky. Je garantem preventivních programů jednotlivých škol. Formou osobních návštěv ve školách pomáhá řešit aktuální problémy související s výskytem drogového experimentu, šikanování, šíření návykových látek apod. Nabízí pomoc dětem, kterých se zmíněná problematika týká, spolupracuje s rodiči, se školou a doporučuje vhodný postup směřující k optimalizaci situace ve škole.

Školní metodik prevence

Školní metodik prevence je pracovník školy nebo školského zařízení. Standardní činnosti školního metodika prevence jsou vymezeny ve vyhlášce č. 72/2005 Sb., o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů. Mezi standardní činnosti školního metodika prevence patří metodické, koordinační, informační a poradenské činnosti, a to zejména:

- Koordinace tvorby a kontrola realizace preventivního programu školy, koordinace a participace na realizaci aktivit školy zaměřených na prevenci záškoláctví, závislostí, násilí, vandalismu, sexuálního zneužívání, zneužívání sektami, prekriminálního a kriminálního chování, rizikových projevů sebepoškozování a dalších forem rizikového chování.
- Metodické vedení pedagogických pracovníků školy v oblasti primární prevence rizikového chování (vyhledávání problémových projevů chování, preventivní práce s třídními kolektivy, nastavení vhodné podpory směřující k odstranění rizikového chování apod.).
- Koordinace vzdělávání pedagogických pracovníků školy v oblasti primární prevence rizikového chování.
- Koordinace spolupráce školy s orgány státní správy a samosprávy, které mají v kompetenci problematiku primární prevence rizikového chování.

4.2 Horizontální koordinace

V návaznosti na celostátní strategie zpracovávají a realizují své krajské koncepce jednotlivé regiony. Výměna zkušeností z jejich realizace je předpokladem dalšího zkvalitňování úrovně prevence. Zároveň se jedná o spolupráci s řadou institucí, které jsou zapojené v síti služeb kraje. Dále tato koordinace zahrnuje mezioborovou spolupráci, vytváření koordinačních plánů, postupů a další spolupráce v oblasti prevence.

5. VYMEZENÍ POJMŮ PRIMÁRNÍ PREVENCE RIZIKOVÉHO CHOVÁNÍ

Základní pojmy z oblasti primární prevence jsou specifikovány v Metodickém doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních (MŠMT, 2010).

Formy rizikového chování

Jednotlivé formy rizikového chování jsou shrnuté v tabulce č. 6.

Tabulka č. 6 Formy rizikového chování

1	Agrese, šikana, kyberšikana a další rizikové formy komunikace prostřednictvím multimédií, násilí, vandalismus, intolerance, antisemitismus, extremismus, rasismus a xenofobie, homofobie
2	Záškoláctví
3	Závislostní chování, užívání různých typů návykových látek, netolismus, gambling
4	Rizikové sporty a rizikové chování v dopravě, prevence úrazů
5	Spektrum poruch příjmu potravy
6	Negativní působení sekt
7	Sexuální rizikové chování

Zdroj: MŠMT

„**Primární prevenci**“ se rozumí veškeré konkrétní aktivity realizované s cílem předejít problémům a následkům spojeným s rizikovými projevy chování, případně minimalizovat jejich dopad a zamezit jejich rozšíření.

Důraz je kladen zejména na **specifickou primární prevenci**, tj. aktivity a programy, které jsou zaměřeny specificky na předcházení a omezování výskytu jednotlivých forem rizikového chování žáků. Předcházet formám rizikového chování žáků a omezit jejich výskyt lze:

- Všeobecnou prevencí, která je zaměřena na širší populaci, aniž by byl dříve zjišťován rozsah problému nebo rizika.
- Selektivní prevencí, která je zaměřena na žáky, u nichž lze předpokládat zvýšený výskyt rizikového chování.
- Indikovanou prevencí, která je zaměřena na jednotlivce a skupiny, u nichž byl zaznamenán vyšší výskyt rizikových faktorů v oblasti chování, problematických vztahů v rodině, ve škole nebo s vrstevníky.

Nespecifickou primární prevencí se rozumí veškeré aktivity podporující zdravý životní styl a osvojování pozitivního sociálního chování prostřednictvím smysluplného využívání a organizace volného času, například zájmové, sportovní a volnočasové aktivity a jiné programy, které vedou k dodržování určitých společenských pravidel, zdravého rozvoje osobnosti, k odpovědnosti za sebe a své jednání. Tento typ prevence je významný v kontextu aplikace různých efektivních a vyhodnitelných specifických programů.

6. AKTIVITY KRAJE V OBLASTI PRIMÁRNÍ PREVENCE

Liberecký kraj hraje významnou roli při uplatňování školní primární prevence rizikových projevů chování u dětí a mládeže.

V oblasti primární prevence Liberecký kraj dlouhodobě podporuje aktivity dětí a mládeže, které upevňují jejich sociální dovednosti a osobnostní předpoklady vedoucí k odolnosti před rizikovým chováním. Realizace preventivních programů ve školách a školských zařízeních je podporována z finančních dotací a příspěvků z rozpočtu Libereckého kraje. Liberecký kraj dále poskytuje metodickou pomoc a zabezpečuje odborná setkávání, odborné konference a vzdělávací semináře.

Liberecký kraj každoročně vyčleňuje část prostředků účelově na oblast primární prevence v rámci kapitoly školství. Z rozpočtu Libereckého kraje se hradí rovněž další vzdělávání pedagogických pracovníků, zajištění odborných seminářů, realizace cyklu proškolení celých pedagogických sborů a specifické preventivní programy zaměřené přímo na žáky a studenty. Realizace vzdělávání pedagogů v rámci dalšího vzdělávání se uskutečňuje ve spolupráci s příspěvkovou organizací Libereckého kraje, jejíž název je: Národní institut pro další vzdělávání – Krajské pracoviště Liberec, Masarykova 28, 460 01 Liberec. Také Odbor sociálních věcí Libereckého kraje realizuje společně s organizací Maják o.p.s. již od roku 2011 Kampaň „Společně proti kouření“ jež má za cíl preventivní působení a informovanost v oblasti závislosti na tabáku. Od roku 2019 realizuje také kampaň „Mýtus zvaný jehla,“ který má obecně informovat veřejnost o chování v případě nálezu injekčního materiálu či poranění jehlou.

Liberecký kraj se zapojuje do dotačního programu MŠMT na realizaci aktivit v oblasti prevence rizikového chování u dětí a mládeže, poskytuje metodickou podporu na horizontální úrovni týkající se podávání žádostí, získávání informací, harmonogramu, hodnocení projektů, zajištění finančních toků při realizaci rozhodnutí, informační servis pro vyúčtování. Kraje jsou oprávněnými žadateli o dotaci a Liberecký kraj z dotačního programu MŠMT čerpá prostředky na realizaci krajského projektu primární prevence.

7. FINANCOVÁNÍ PRIMÁRNÍ PREVENCE V LIBERECKÉM KRAJI

Financování primární prevence v Libereckém kraji je zajišťováno převážně z rozpočtových zdrojů státních, krajských a obecních. Důležitým východiskem je příprava plánu realizovaných a podporovaných činností již ve fázi přípravy jednotlivých rozpočtů. Kraj se zaměřuje na dlouhodobé kontinuální financování osvědčených aktivit a projektů společně s vyhledáváním nových způsobů, jak v této oblasti co nejefektivněji působit a co nejlépe využít alokované zdroje. Veškeré účelově přidělované finanční zdroje podléhají zákonným a metodickým pravidlům pro jejich využití a vyúčtování.

7.1 Financování z rozpočtu Libereckého kraje

Finanční prostředky na primární prevenci Libereckého kraje z Odboru školství, mládeže, tělovýchovy a sportu

Podpora primární prevence zahrnuje pouze neinvestiční projekty (podpora programů zaměřených na prevenci rizikového chování u dětí a mládeže, které pomáhají řešit problémy v oblasti výskytu rizikového chování a také podporují zdraví a zdravý životní styl ve školách a školských zařízeních). Liberecký kraj vyčleňuje ve svém rozpočtu účelový zdroj finančních prostředků v rámci kapitoly 92604 Dotačního fondu Libereckého kraje. Tento zdroj slouží k zabezpečení aktivit v oblasti primární prevence rizikového chování ve školách a školských zařízeních.

Odbor školství, mládeže, tělovýchovy a sportu Libereckého kraje podporuje od roku 2018 specifickou primární prevenci rizikového chování projektem z Dotačního fondu Libereckého kraje v programu 4.3 dotacemi – alokovanými částkami v celkové výši 850.000 Kč za období 2018–2020. V tomto programu jsou podporovány aktivity specificky zaměřené na předcházení a omezování výskytu jednotlivých forem rizikového chování. Žadatel dotace může požádat o dotaci v minimální částce 15.000 Kč nebo maximální částce 50.000 Kč. Způsobilé náklady jsou neinvestiční výdaje spojené se specifickou primární prevencí (např. nákup materiálu, nákup služeb, osobní náklady). Dotace je poskytnuta na vymezený účel do maximálně 70 % skutečně vynaložených nákladů projektu. Spoluúčast žadatele musí činit minimálně 30 % skutečně vynaložených nákladů na projekt. Primární prevence rizikového chování byla v roce 2019 podporována Libereckým krajem také alokovanou částkou ve výši 100.000 Kč z kapitoly 914 04.

Jednotlivé finanční částky z kapitoly 92604 v programu 4.3 z Dotačního fondu Libereckého kraje jsou uvedeny v tabulce č. 7.

Tabulka č. 7 Dotace na primární prevenci z kapitoly 92604 Dotačního fondu Libereckého kraje

Rok	Počet zapojených škol	Název programu	Dotace	Navýšení dotace na částku	Celkové náklady programu
2018	22	4.3 Program Specifická primární prevence rizikového chování	250.000 Kč	616.704 Kč	1.109.608 Kč
2019	25		300.000 Kč	1.025.862 Kč	2.337.971 Kč
2020	-----		300.000 Kč	-----	-----

Zdroj: Odbor školství Libereckého kraje

Z výše uvedené tabulky je zřejmé, že v letech 2018–2019 byla na podporu primární prevence vyčleněna částka 1.642.566 Kč.

Finanční prostředky na primární prevenci Libereckého kraje z Odboru sociálních věcí

Od roku 2016 se v rámci dotace na protidrogovou politiku Libereckého kraje uvolňuje část finančních prostředků na realizaci protidrogových preventivních programů dvěma neziskovým organizacím v kraji. Programy protidrogové prevence obecně prospěšné společnosti Maják jsou akreditovány MŠMT. Programy protidrogové prevence zapsaného ústavu ADVAITA jsou certifikovány RVKPP. Programy pokrývají značnou část kraje a vzájemně se doplňují. Jednotlivé programy protidrogové prevence a finanční částky jsou uvedeny v tabulce č. 8.

Tabulka č. 8 Dotace na programy protidrogové primární prevence od 2016–2020

Subjekt	Název programu	Dotace 2016	Dotace 2017	Dotace 2018	Dotace 2019	Dotace 2020
Maják o. p. s.	Komplexní program primární prevence "Jdi dál!"	20.000 Kč	50.000 Kč	100.000 Kč	130.000 Kč	140.000 Kč
ADVAITA, z. ú.	Programy primární prevence ADVAITA	0 Kč	50.000 Kč	50.000 Kč	100.000 Kč	110.000 Kč
Celkem		20.000 Kč	100.000 Kč	150.000 Kč	230.000 Kč	250.000 Kč

Zdroj: Odbor sociálních věcí Libereckého kraje

Finanční prostředky na primární prevenci Libereckého kraje z Oddělení krizového řízení

Na prevenci kriminality Liberecký kraj uvolňuje formou individuálních dotací část finančních prostředků na organizační zajištění níže uvedených projektů:

- Projekt „Kraje pro bezpečný internet“. Jedná se o společný projekt krajů, jehož hlavním koordinátorem je Kraj Vysočina. Na uskutečnění projektu přispívá od roku 2017 Liberecký kraj každoročně 50.000 Kč. Hlavní cílovou skupinou projektu jsou žáci základních a středních škol ve všech krajích ČR. Informace o projektu jsou na adrese www.kpbi.cz.

- Projekt „Intervence v oblasti šikany a agrese na školách a institucích sdružujících děti v Libereckém kraji“. Tento nový projekt je dotován v roce 2020 celkovou finanční částkou ve výši 200.000 Kč.

Mimo výše uvedené dotované projekty se Oddělení krizového řízení Libereckého kraje finančně podílí na společných preventivních projektech Libereckého kraje a Policie ČR, které jsou dotované ročně v přibližné výši 100.000 Kč.

Zdroj: Oddělení krizového řízení Libereckého kraje

7.2 Financování ze státního rozpočtu

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy zajišťuje oblast specifické i nespecifické prevence, a to formou dotačních řízení a další finanční podpory. V letech 2013–2018 uvolnilo MŠMT ze svého rozpočtu v dotačním řízení na projekty z oblasti prevence rizikového chování u dětí a mládeže ročně cca 20 mil. Kč, v roce 2019 byla částka navýšena na celkových 27,5 mil. Kč. Jedná se o klíčový zdroj financování primární prevence pro školy, školská zařízení a nestátní neziskové organizace v krajích. Z dotačního programu jsou podporovány:

- Projekty individuální, které jsou určeny pro školy, školská zařízení, školská zařízení pro výkon ústavní péče nebo ochranné výchovy, nestátní neziskové organizace, církevní organizace, vysoké školy apod. na podporu programů primární prevence rizikového chování.
- Projekty krajské, které jsou určeny pro kraje či jimi pověřené přímo řízené organizace kraje na aktivity zaměřené na vzdělávání pedagogů, ředitelů škol a metodiků prevence, metodické vedení, evaluaci programů, předávání odborných informací a úpravu preventivních aktivit ve školním prostředí.

Díky dotaci MŠMT ve výši 300.000 Kč mohl Odbor školství, mládeže, tělovýchovy a sportu Libereckého kraje zrealizovat v rámci primární prevence rizikového chování projekt „Bezpečné klima ve školách v Libereckém kraji“. Příspěvek Libereckého kraje na tento projekt byl ve výši 30 000 Kč. V tomto projektu bylo uskutečněno pět obsáhlých aktivit, které se týkaly vzdělávání, metodického vedení, předávání odborných informací, evaluace a úprav ve školním prostředí.

Oblast primární prevence rizikového chování u dětí a mládeže je financována také z rozpočtů ostatních resortů, především z Ministerstva vnitra, Ministerstva zdravotnictví a z Rady vlády pro koordinaci protidrogové politiky. Financování z rozpočtů ostatních resortů je detailně popsáno v dokumentu Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2019–2027.²

² Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2019–2027

<https://www.vlada.cz/cz/ppov/protidrogova-politika/strategie-a-plany/narodni-strategie-prevence-a-snazovani-skod-spojnych-se-zavislostnim-chovanim-2019-2027-173695/>

8. SWOT ANALÝZA AKTUÁLNÍ SITUACE PRIMÁRNÍ PREVENCE V LIBERECKÉM KRAJI

Ke stanovení priorit, hlavních a dílčích problémů k řešení byla využita SWOT analýza. Tato SWOT analýza identifikuje silné a slabé stránky systému prevence, dále také příležitosti a hrozby. Na tvorbě SWOT analýzy se podíleli krajský školský koordinátor prevence a oblastní metodici prevence v Libereckém kraji.

Tabulka č. 9 SWOT analýza

Silné stránky	Slabé stránky
Existence krajské strategie primární prevence s definovanými cíli jako opora pro střednědobé a dlouhodobé plánování	Vyčlenění neziskových organizací z financování preventivních programů od OŠMTS
Funkční systém komunikace mezi MŠMT, krajským školským koordinátorem prevence, oblastními metodiky prevence a školními metodiky prevence (pravidelné metodické porady jako prostor pro předávání informací a ke sdílení příkladů dobré praxe)	Nízké zapojení škol do grantových programů z důvodu velké, složité administrativy a minimálního, mnohdy žádného, finančního přínosu pro školy
Fungující systém spolupráce škol a PPP Libereckého kraje (zejména s důrazem na metodické vedení a kontinuální vzdělávání)	Nepružné nastavení dotačních titulů pro žáky s OMJ
Systém vzdělávání pedagogů, oblastních i školních metodiků prevence – semináře, odborné konference hrazené z projektu MŠMT a rozpočtu Libereckého kraje	Kvalita preventivních aktivit na školách z pohledu inovací preventivních aktivit a jejich rozmanitosti
Existence školských poradenských pracovišť	Nevedomost o nabídce preventivních aktivit v návaznosti na aktuálním dění ve škole
Jednotný způsob hodnocení primární prevence ve školách a školských zařízeních formou Systému evidence preventivních aktivit	Neochota vedení škol posílat pedagogy na vzdělávací semináře v oblasti prevence z důvodu nutnosti zajistit suplování
Databáze organizací na stránkách NÚV, jejichž činnost je zaměřena na primární prevenci	Nezapojení všech škol a školských zařízení do Systému evidence preventivních aktivit
Dlouholetá činnost nestátních neziskových organizací realizujících primární prevenci v Libereckém kraji	Nezájem rodičů o spolupráci se školou v oblasti primární prevence v souvislosti s nabídkou aktivit školy v oblasti primární prevence
Osobní zájem a nadšení řady školních metodiků prevence o tuto problematiku	Nedostatek odborníků, psychologů, speciálních pedagogů, zvláště, pro dětské a dospívající klienty
Finanční podpora MŠMT, Libereckého kraje a ostatních resortů na realizaci programů a projektů v oblasti primární prevence	Nedostatečný počet úvazků oblastních metodiků prevence
	Přetíženost pracovišť PPP LK, nedostatek času na primární prevenci
	Nesnížená přímá vyučovací povinnost školních metodiků prevence v rámci jejich plného pracovního úvazku a s tím spojená jejich přetíženost
	Velká fluktuace školních metodiků prevence, oblastních metodiků prevence, ale i krajských školských koordinátorů prevence
	Školní metodici prevence bez ukončeného specializačního studia
	Nedostatek odborné supervize pro školní metodiky prevence a pedagogy
	Chybějící vzdělávací programy na pedagogických fakultách zaměřené na primární prevenci
	Chybějící certifikovaní poskytovatelé programů indikované primární prevence
	Meziresortní roztržičnost – nejednotné metodiky MŠMT a MPSV (např. řešení záškoláctví)

Příležitosti	Hrozby
<p>Snížení přímé vyučovací povinnosti školního metodika prevence (obdobně jako u výchovného poradce)</p> <p>Nabídka dotačních řízení na realizaci projektů primární prevence včetně dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků (dotační řízení kraje, MŠMT a ostatních resortů)</p> <p>Finanční příspěvky od zřizovatele na realizaci aktivit z oblasti primární prevence</p> <p>Nabídka vzdělávacích seminářů a odborných konferencí hrazených z veřejných zdrojů a tedy pro účastníky zdarma</p> <p>Možnost tvorby vzdělávacích seminářů pro pedagogy na základě aktuální potřeby</p> <p>Prohloubení spolupráce škol s oblastními metodiky při plánování aktivit primární prevence</p> <p>Týmová práce ve školách – zapojení celého pedagogického sboru i nepedagogických pracovníků do prevence</p> <p>Podpora primární prevence ze strany politického vedení územně samosprávných celků</p> <p>Výhledové rozšíření nabídky certifikovaných programů primární prevence externími poskytovateli</p> <p>Příprava budoucích pedagogů na vysokých školách (zařazení seminářů na téma práce se třídou, stmelovací aktivity, nastavování pravidel třídy)</p> <p>Finanční podpora programů, které splňují principy efektivní prevence rizikového chování a vzdělávání dalších profesních skupin</p> <p>Systém evidence preventivních aktivit škol a školských zařízení jako východisko pro stanovení priorit v oblasti primární prevence – postupné zapojení všech škol a školských zařízení do systému</p>	<p>Zdražení programů od NNO nebo přímo zánik NNO kvůli nedostatečné finanční podpoře programů (vyřazení z dotací od RVKPP)</p> <p>Nedostatečné informace o efektivitě programů primární prevence a tudíž výběr takových programů pro žáky a studenty, které nejsou efektivní a zcela popírají preventivní principy), i když jsou na první pohled atraktivní</p> <p>Nestabilní, nekomplexní financování a složitost realizace preventivních programů škol a školských zařízení</p> <p>Nedostatek odborníků a psychologů na trhu práce (jejich odchod do komerční sféry)</p> <p>Přetíženost pedagogů – zvyšování přímé míry vyučovací povinnosti</p> <p>Přetíženost pedagogů administrativou v rámci inkluze</p> <p>Přetíženost pracovišť PPP LK</p> <p>Lobbistické tlaky, převaha politických zájmů, populismus</p> <p>Nízké povědomí veřejnosti i ostatních odborníků o problematice primární prevence</p> <p>Nedostatečné vzdělávání z pohledu sociálního klimatu škol a tříd na pedagogických fakultách</p> <p>Nekontrolovatelný kyberprostor</p> <p>Společenská tolerance vůči alkoholu a tabáku a snadná dostupnost legálních návykových látek</p> <p>Výskyt rizikového chování již v mateřských školách, nejvíce se týká špatných vztahů mezi dětmi, ale i případů opakovaného záměrného psychického i fyzického ubližování</p> <p>Zhoršující se nevhodné, hrubé a vulgární chování žáků</p> <p>Nevhodné chování většího počtu žáků s OMJ ve školách</p> <p>Neúspěšní žáci s OMJ bez ukončené povinné školní docházky</p> <p>Nízká prestiž školního metodika prevence a pedagogů vůbec</p> <p>Rizika vyhoření – nutnost nabídky supervizi</p> <p>Nedostatek certifikovaných programů indikované primární prevence</p>

Zdroj: Odbor školství Libereckého kraje

9. PRIORITY KRAJE V OBLASTI PRIMÁRNÍ PREVENCE NA OBDOBÍ 2019–2021

Liberecký kraj si stanoví strategické cíle v oblasti prevence rizikového chování dětí a mládeže v souladu s Národní strategií MŠMT na období 2019–2027, výsledků analýzy potřeb terénu, záměrů kraje, z vlastních potřeb škol a školských zařízení kraje a v neposlední řadě ze závěrů pravidelných jednání s oblastními metodiky prevence. Jednání krajského školského koordinátora prevence s metodiky prevence probíhají, dle možností, čtyřikrát ročně.

Problematika rizikového chování dětí a mládeže je velmi rozsáhlá a škála výskytu jednotlivých nežádoucích jevů se neustále mění, primární prevence v této oblasti vyžaduje komplexní dlouhodobý přístup s přihlédnutím ke všem specifickým kraje.

9.1 Vymezení dlouhodobých strategických cílů

- Podpora garance kvality poskytovaných služeb v primární prevenci pomocí certifikace, tj. nabízení preventivních programů, které odpovídají stanoveným kritériím kvality a komplexnosti.
- Podpora snahy o zajištění odpovídajících podmínek pro práci školních metodiků prevence (školní metodici prevence nemají snížený rozsah přímé vyučovací povinnosti).
- Postupné zvyšování počtu školních metodiků prevence s ukončeným specializačním studiem.
- Průběžné mapování potřeb v oblasti primární prevence v Libereckém kraji – využívání Systému evidence preventivních aktivit.
- Metodická podpora a spolupráce se školami a školskými zařízeními v Libereckém kraji.
- Průběžná spolupráce s ostatními věcně příslušnými resorty, kraji, nestátními neziskovými organizacemi, ostatními subjekty, které na problematice primární prevence efektivně participují v rámci prevence proti kriminalitě a protidrogové prevence – Ministerstvo vnitra, Policie ČR, Ministerstvo zdravotnictví, Ministerstvo práce a sociálních věcí, Ministerstvo dopravy, Rada vlády pro koordinaci protidrogové politiky.
- Průběžná evaluace vlastních preventivních aktivit realizovaných Libereckým krajem.
- Postupné navyšování alokovaných finančních prostředků na primární prevenci.

9.2 Vymezení krátkodobých cílů

Metodická podpora

- Pravidelná metodická setkání a sdílení dobré praxe na horizontální i vertikální úrovni.
- Metodická pomoc při zpracování preventivních programů škol a školských zařízení.
- Průběžná aktualizace kontaktů na lokální síť poskytovatelů služeb z oblasti primární prevence.
- Tvorba metodik z oblasti primární prevence dostupných pro školy bezplatně.

Analyzování potřeb

- Evaluace vlastních preventivních aktivit realizovaných Libereckým krajem a zacílení na aktuální potřeby škol a školských zařízení.
- Mapování výskytu rizikového chování na základě výsledků výkazů ze Systému evidence preventivních aktivit.

Vzdělávání

- Vzdělávání oblastních a školních metodiků prevence, žáků a pedagogů v problematice primární prevence.
- Realizace pravidelných setkávání školních a oblastních metodiků prevence Libereckého kraje.
- Systematické vzdělávání celých pedagogických sborů a vedení škol a školských zařízení.
- Kontrola kvality vzdělávacích programů.
- Realizace odborných konferencí s problematikou z oblasti primární prevence.

Finanční zdroje a jejich efektivní využití

- Poskytování příspěvku školám a školským zařízením zřizovaným Libereckým krajem na realizaci jejich preventivních programů.
- Efektivní využití všech finančních zdrojů – dotační řízení kraje, ministerstev, EU.
- Stabilizace a postupné navýšení finančních prostředků na primární prevenci v Libereckém kraji.

Systém primární prevence

- Podpora vzdělávacích projektů pro všechny cílové skupiny (oblastní a školní metodici prevence, děti a mládež, pedagogičtí pracovníci, rodiče).
- Spolupráce s nestátními neziskovými organizacemi působícími v oblasti prevence rizikového chování.
- Podpora zapojování rodin do života škol a školských zařízení.
- Spolupráce se zájmovými a sportovními útvary.
- Ovlivňování mediální politiky v oblasti prevence.
- Posilování právního vědomí u všech subjektů participujících na problematice primární prevence rizikového chování.
- Pravidelné mapování organizací působících v oblasti primární prevence rizikového chování.
- Reakce dle potřeb na nové formy rizikového chování.
- Podpora a využívání peer aktivistů.
- Podpora zájmového vzdělávání – podpora činnosti středisek volného času.
- Vzdělávání v oblasti zdravého životního stylu.
- Tvorba, distribuce metodických materiálů a publikací z oblasti primární prevence.
- Postupné zvyšování počtu škol, které využívají Systém evidence preventivních aktivit.

ZÁVĚR

Liberecký kraj si plně uvědomuje svoji nezastupitelnou důležitou roli v oblasti primární prevence rizikového chování a to jak metodickou, tak i koordinační a finanční.

Při stanovování priorit, hlavních a dílčích problémů a nacházení způsobů jejich řešení vychází z potřeb terénu, pracuje s informacemi ze škol a školských zařízení na území Libereckého kraje, zohledňuje názory oblastních a školních metodiků prevence i odborné veřejnosti. Existuje dobrá komunikace a spolupráce jak na horizontální, tak na vertikální úrovni.

Aktivity, které v rámci primární prevence Liberecký kraj realizuje, jsou různorodé a zaměřené rovnoměrně na všechny cílové skupiny – pedagogy, oblastní a školní metodiky prevence, žáky, studenty i rodiče. Realizují se vzdělávací programy v rámci dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků, programy specifické i nespecifické prevence. Kvalita a odborná úroveň všech programů je prioritou. Existují funkční finanční zdroje určené pro neziskové organizace, základní školy, střední školy i školská zařízení. O všechny nabízené aktivity hrazené z rozpočtu kraje, pro účastníky zdarma, je ze strany škol a školských zařízení velký zájem, který převyšuje nabízenou kapacitu.

Liberecký kraj realizuje většinu aktivit v oblasti primární prevence při minimalizaci vstupů a maximální efektivitě využití stávajících zdrojů. Cílem je udržení stávající širě nabízených služeb a případné získání dalších zdrojů.

Primární prevence stále zůstává nejefektivnějším a v konečném důsledku nejlevnějším prostředkem, jak v raném stádiu podchytit signály rizikového chování a předejít případným negativním důsledkům (kriminalita, závislosti apod.).

Seznam zkratek

ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
EU	Evropská unie
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
NNO	nestátní neziskové organizace
NÚV	Národní ústav vzdělávání
OMJ	odlišný mateřský jazyk
PP	primární prevence
PPP	pedagogicko-psychologická poradna
RVKPP	Rada vlády pro koordinaci protidrogové politiky
SPC	speciálně pedagogické centrum
SŠ	střední škola
SVČ	středisko volného času
ŠPP	školní poradenské pracoviště
ŠPZ	školské poradenské zařízení
VOŠ	vyšší odborná škola
ZŠ	základní škola

Seznam zkratek nestátních neziskových organizací

o.p.s.	obecně prospěšná společnost
o.s.	oblastní sdružení
s.r.o.	společnost s ručením omezeným
z.ú.	zapsaný ústav

Plán primární prevence rizikového chování Libereckého kraje (2019–2021) vypracoval:
Mgr. Miloslav Hlubuček, krajský školský koordinátor prevence.

Na vypracování Plánu primární prevence rizikového chování Libereckého kraje se podíleli:

- Metodici prevence v PPP Libereckého kraje.
- JUDr. Helena Vašková, vedoucí oddělení vzdělávání a organizace školství Libereckého kraje.
- Mgr. Pavlů Jana, krajská protidrogová koordinátorka.
- Mgr. Jan Molnár, ředitel subjektu Maják o.p.s.